

Secția a treia

CAUZA GRECU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 75101/01)

Hotărâre

Strasbourg

30 noiembrie 2006

DEFINITIVĂ

28/02/2007

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Grecu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din D-nii B.M. Zupančič, *președinte*, J. HEDIGAN, C. BIRSAN, V. ZAGREBELSKY, E. MYJER, David Thór Björgvinsson, D-na I. ZIEMELE, judecatori și Domnul V. BERGER, grefierul al secției,

după ce a deliberat în camera de consiliu la 22 septembrie 2005 și 9 noiembrie 2006, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 75101/01) îndreptată împotriva României prin care un resortisant al acestui stat, Domnul Neculai Grecu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 29 octombrie 2000 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de V. Munteanu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, doamna Beatrice Rămășcanu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul s-a plâns în special că nu a fost audiată echitabil cauza sa și că nu s-a putut examina hotărârea prin care o instanță superioară l-a declarat vinovat, cu încălcarea art. 6 din convenție și art. 2 din Protocolul nr. 7.

4. Printr-o hotărâre din 22 septembrie 2005 Curtea a declarat cererea parțial admisibilă.

5. Atât reclamantul cât și Guvernul au depus observații cu privire la fondul cauzei (art. 59 § 1 din regulament).

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamantul s-a născut în 1926 și locuiește la București.

7. În 1980 reclamantul a fost numit, prin ordin al ministrului român al Industriei, director adjunct al societății mixte franco-române S. care avea sediul social la Paris. Acesta a îndeplinit această funcție în Franța, salariile sale fiind depuse într-un cont în franci francezi

deschis la banca Paribas.

8. În 1983, când s-a deplasat în România pentru a negocia niște contracte comerciale, autoritățile i-au reținut pașaportul și l-au revocat din funcția sa prin ordin al ministrului.

1. *Procedura penală împotriva reclamantului și confiscarea valutei sale*

9. La 7 ianuarie 1985 reclamantul a fost arestat preventiv pe motiv că efectuase tranzacții cu valute interzise prin Decretul nr. 210/1960 privind regimul mijloacelor de plată străine, metalelor prețioase și pietrelor prețioase. La 11 ianuarie 1985, în momentul în care era sub mandat de arestare, a cerut băncii Paribas transferul valutei sale în contul său deschis la Banca Română de Comerț Exterior ("BRCE").

a) **Procedura în fața parchetului**

10. La 12 ianuarie 1985 Parchetul General a început urmărirea penală împotriva reclamantului, pe motiv că nu declarase valuta deținută în contul său din Franța în termen de 60 de zile începând de la data repatrierii, cerință prevăzută de art. 9 e) din decret.

11. La 20 februarie 1985 Paribas a transferat 79 060,50 franci francezi (FRF) în contul pe care reclamantul îl deschisese la BRCE.

12. La 15 martie 1985 reclamantul a fost eliberat.

13. Printr-o ordonanță din 31 iulie 1986 parchetul:

- a considerat mai întâi că reclamantul se făcea vinovat, conform art. 37 alin. (1) din Decretul nr. 210/60, de nedeclararea valutei deținute în contul său din străinătate în termen de 60 de zile începând de la data repatrierii sale, cerință prevăzută la art. 9 e) din decret. Acesta a dispus în consecință confiscarea, în temeiul art. 43 din Decretul 210/60 și art. 118 e) C. pen. celor 79 060,50 franci francezi care au făcut obiectul infracțiunii prevăzute la art. 37 citat anterior;

- a luat apoi în calcul eforturile reclamantului de a elimina riscul pe care îl implică faptele ce i-au fost atribuite, precum și buna sa conduită și situația sa familială și a pronunțat o hotărâre de scoatere de sub urmărire penală în temeiul art. 11 b) și 10 b¹) coroborate ale C. proc. pen. conform cărora acțiunea penală nu poate fi exercitată dacă faptele comise nu ating gradul de gravitate al unei infracțiuni. De aceea a înlocuit răspunderea penală a reclamantului cu o răspundere administrativă, aplicându-i o amendă administrativă în sumă de 1 000 lei românești (ROL) pentru faptele ce i-au fost atribuite.

14. La o dată neprecizată, reclamantul a înaintat, în temeiul art. 278 C. proc. pen., o plângere la procurorul șef al Parchetului General împotriva ordonanței din 31 iulie 1985. În ea menționa că nu era obligat să respecte cerințele Decretului nr. 210/1960 în materie de declarare a valutei, ci pe cele ale Decretului nr. 233/1974, în temeiul căruia întârzierea în declararea sau repatrierea valutei era pasibilă de o sancțiune pecuniară în procent de 5% din sumele nedeclarate sau nerepatriate.

15. Printr-o scrisoare din 10 octombrie 1985 procurorul șef adjunct al Parchetului General l-a informat că plângerea sa fusese respinsă din lipsă de probe sau din lipsa indicației intenției sale de a ceda statului valuta sa.

16. La o dată neprecizată reclamantul a solicitat BRCE restituirea sumei de 79 060,50 franci francezi pe care Paribas îi transferase în contul său.

17. BRCE l-a informat că cererea sa nu putea fi admisă, ținând cont de faptul că banii respectivi fuseseră confiscați prin ordonanța parchetului din 31 iulie 1986.

18. La 20 octombrie 1986 reclamantul a înaintat la Parchetul General o nouă plângere împotriva acestei ordonanțe.

19. Pe 10 octombrie 1986 procurorul șef al Parchetului General l-a informat că plângerea sa a fost respinsă, pe motiv că ordonanța atacată era legală, procurorii de rang inferior interpretaseră și aplicaseră corect dispozițiile legale respective.

20. Între anii 1987 și 1991 reclamantul a înaintat numeroase alte plângeri la Parchetul General. El menționa că, prin Decretul nr. 233/1974 fusese scutit de obligația prevăzută la art. 9 din Decretul nr. 210/1960. El a considerat prin urmare că nu fusese vinovat de vreo infracțiune în sensul art. 37 din Decretul nr. 210/60 și că fusese depozitat ilegal de salariul său.

21. Prin scrisorile din 14 octombrie și 14 decembrie 1987, 13 decembrie și 21 martie 1988, 20 iunie 1989, 7 noiembrie 1990, 25 februarie, 17 mai, 21 august și 27 septembrie 1991, 25 mai 1995, 14 noiembrie 1996 și 9 martie 1998, procurorul șef de la Parchetul General l-a informat că plângerile sale fuseseră respinse. El a indicat mai întâi că dispozițiile Decretului nr. 233/1974 invocate de reclamant urmăreau să-i permită să folosească mai ușor valuta după întoarcerea sa în țară, fără a-l scuti totuși de obligația de a le declara, impusă la art. 9 din Decretul nr. 210/1960. El a subliniat apoi că omisiunea reclamantului de a declara la Banca Națională a României, în termen de 60 de zile începând de la data la care i s-a comunicat decizia de încetare a funcțiilor sale, faptul că deținea valută într-un cont din străinătate constituia o infracțiune conform art. 37 din Decretul nr. 210/1960. El a confirmat în fine că suma de 79 060,50 franci francezi (FRF) fusese confiscată legal în temeiul art. 43 din Decretul nr. 210/1960 și art. 118 litera e) C. pen., conform cărora bunurile deținute în contradicție cu dispozițiile legale sunt pasibile de confiscare.

b) Procedura în fața Tribunalului București

22. Pe 29 februarie 2000 reclamantul a înaintat la Tribunalul București o plângere împotriva ordonanței parchetului din 31 iulie 1985. Acesta și-a întemeiat cererea pe decizia nr. 476/1998 pronunțată de Curtea Constituțională la 2 decembrie 1997, prin care aceasta a considerat că părțile interesate pot să conteste ordonanțele parchetului în fața unui tribunal, în temeiul art. 21 din Constituție.

23. Tribunalul a ținut mai multe ședințe, la care reclamantul a fost prezent, asistat de un avocat.

24. Printr-o hotărâre din 25 aprilie 2000 tribunalul a respins cererea sa. El a confirmat legalitatea ordonanței parchetului din 31 iulie 1985, reținând că reclamantul nu fusese scutit prin Decretul nr. 233/1974 de obligațiile imperative ce îi reveneau în temeiul art. 9 e) din Decretul nr. 210/1960 și că, în consecință, faptul că nu declarase la Banca Națională a României sau la BRCE, în termen de 60 de zile de la data întoarcerii sale în țară, că deținea valută într-un cont în străinătate constituia o infracțiune în sensul art. 37 din Decretul nr. 210/1960. El a constatat, între altele, că măsura de confiscare a valutei care a făcut obiectul infracțiunii prevăzută la art. 37 citat anterior fusese luată legal de parchet pe baza art. 43 din Decretul nr. 210/1960 și 118 e) C. pen. coroborate, în vigoare la data faptelor.

25. Reclamantul nu a contestat această hotărâre, în lipsa dispozițiilor legale sau a unei practici naționale care să prevadă un mijloc de contestare a acestui tip de decizii.

2. Acțiunea din contencios administrativ în anularea ordonanței parchetului din 31 iulie 1985

26. La data de 22 ianuarie 1997 reclamantul a citat Parchetul General în fața Curții de Apel București pentru a obține anularea ordonanței din 31 iulie 1985. Întemeindu-se pe Legea nr. 29/1990 a contenciosului administrativ, el a menționat că nu comisese infracțiunea pentru care fusese condamnat și că, în consecință, măsura confiscării valutei sale era ilegală.

27. Printr-o hotărâre din 18 februarie 1997 curtea de apel a declarat acțiunea inadmisibilă. Ea a considerat că ordonanța în cauză, nefiind un act administrativ în sensul Legii nr. 29/1990, nu putea fi atacată pe calea contenciosului administrativ și a indicat reclamantului că putea demara o acțiune civilă de restituire a valutei confiscate.

28. La o dată neprecizată, reclamantul a formulat o acțiune împotriva acestei hotărâri, invocând o atingere adusă dreptului său de acces la instanță din cauza imposibilității sale, ce

reiese din art. 278 C. proc. pen. de a obține examinarea ordonanței parchetului de către instanțele interne.

29. Printr-o hotărâre definitivă din 1 octombrie 1997, Curtea Supremă de Justiție a respins acțiunea sa și a confirmat temeinicia hotărârilor pronunțate de curtea de apel.

3. Acțiunea în restituirea valutei confiscate

30. La 24 iunie 1996 reclamantul a citat Ministerul de Finanțe și BRCE la judecătoria București pentru a fi condamnate să-i restituie suma de 79 060,50 franci francezi care îi fusese confiscată prin ordonanța parchetului din 31 iulie 1985. El a susținut că nu comisese nicio infracțiune și a considerat că în consecință confiscarea era ilegală. El s-a întemeiat pe art. 992 C. civ. conform căruia cel care, din greșală sau în mod conștient, a primit o plată de la un terț al cărui creditor nu este, este obligat să o restituie.

31. Printr-o sentință din 25 februarie 1999 judecătoria a respins cererea sa. Ea a constatat mai întâi că legalitatea ordonanței prin care procurorul dispusese la 31 iulie 1985 confiscarea economiilor reclamantului fusese confirmată, în urma numeroaselor plângeri ale reclamantului, de către procurorul de rang superior. Ea a considerat prin urmare că statul avea un titlu de proprietate valabil asupra valutei care i-a aparținut reclamantului.

32. La o dată neprecizată reclamantul a făcut apel împotriva acestei sentințe.

33. Printr-o hotărâre din 23 noiembrie 1999 Tribunalul București i-a respins apelul. El a subliniat mai întâi că legalitatea ordonanței prin care reclamantului i s-a aplicat o amendă administrativă și i s-au confiscat economiile nu putea fi examinată pe calea unei acțiuni civile de drept comun. Amintind că era incompetent să analizeze dacă faptele atribuite reclamantului constituiau o infracțiune, în sensul art. 37 din Decretul nr. 210/1960, tribunalul a considerat că nu mai era competent să examineze dacă confiscarea valutei sale fusese dispusă legal.

34. Reclamantul nu a formulat recurs împotriva acestei hotărâri, considerând că o asemenea cale de recurs ar fi inefficientă din cauza lipsei de competență a instanțelor civile de a examina conformitatea cu legea a unei măsuri cu caracter penal dispusă de parchet.

II. Dreptul și practica internă relevante

1. Decretul nr. 210/1960 privind regimul mijloacelor de plată străine, metalelor prețioase și pietrelor prețioase (publicată în Buletinul Oficial nr. 56 din 17 mai 1972)

35. Dispozițiile relevante ale Decretului nr. 210/1960 prevăd următoarele:

Art. 1

„Deținerea cu orice titlu, a mijloacelor de plată străine și a metalelor prețioase, precum și operațiile de orice fel cu acestea și cu pietrele prețioase constituie monopol valutar de stat și sunt interzise, cu excepțiile expres prevăzute prin lege. Politica valutară se exercită de Ministerul Finanțelor, în colaborare cu Banca Națională a Republicii Socialiste România și Banca Română de Comerț Exterior [...]”

Art. 2

„Prin mijloace de plată străine, în sensul prezentului decret, se înțelege:

[...]

c) disponibilitățile în monedă străină, aflate în conturi sau sub orice altă formă, în străinătate.”

Art. 3

„Se asimilează mijloacelor de plată străine: a) de orice drepturi sau obligații patrimoniale, indiferent de felul sau forma în care sunt exprimate, ce pot fi realizate sau lichidate în străinătate [...]”

Art. 9

„Cei care dobândesc în condițiile legii mijloace de plată străine sau metale prețioase, ori care produc asemenea metale, au următoarele obligații:

[...]

e) să declare Banca Națională a Republicii Socialiste România sau Banca Române de Comerț Exterior, în termen de 60 zile [...]"

Art. 37

„Fapta de a nu preda, ceda sau declara mijloacele de plată străine (...) în cazurile și termenele prevăzute de lege (...) se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani”.

Art. 43

„În cauzele referitoare la infracțiunile prevăzute de art. 37 și 41, organele de urmărire penală și instanțele judecătorești vor cita, în calitate de mandatară a statului, Banca Națională a Republicii Socialiste România, cu excepția cauzelor privind mijloacele de plată străine, în care se va cita, în aceeași calitate, Banca Română de Comerț Exterior. În toate cazurile, se va pronunța și confiscarea valorilor în cauză, potrivit legii penale”.

36. Art. 37 din Decretul nr. 210/1960 a fost abrogat în mod expres de Decretul nr. 9 din 28 decembrie 1989 emis de Consiliul Frontului de Salvare Națională.

2. Decretul nr. 233 din 26 decembrie 1974 privind unele drepturi și obligații ale cetățenilor români care realizează venituri în valută

37. Dispozițiile relevante ale Decretului nr. 233/1974 prevăd următoarele:

Art. 16

„Cetățenii români angajați (...) la societăți mixte de producție (...) care realizează economii din sumele în valută rămase la dispoziție în condițiile prezentului decret, pot să dispună integral de aceste economii pentru plăți în valută. Sumele în valută economisite și repatriate pot fi folosite pentru construcția sau cumpărarea de locuințe, de piețe [...]"

Art. 18

„Sumele în valută (...) se utilizează sau se valorifică în mod operativ de către unitățile trimițătoare și ministerele ierarhic superioare, cu sprijinul Banicii Române de Comerț Exterior, Ministerului Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, Ministerului Finanțelor și Ministerului Afacerilor Externe”.

Art. 19

„Nedeclararea, nedepunerea sau netransferarea la termenele stabilite a sumelor prevăzute (...) se penalizează cu 0,05% pentru fiecare zi de întârziere.”

3. Codul penal în vigoare la momentul faptelor

38. Dispozițiile relevante ale Codului penal prevedeau următoarele la momentul faptelor:

Art. 90 – Condițiile înlocuirii

„Instanța poate dispune înlocuirea răspunderii penale cu răspunderea care atrage o sancțiune cu caracter administrativ, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- a) pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este închisoarea de cel mult un an sau amenda [...];
- b) fapta, în conținutul ei concret și în împrejurările în care a fost săvârșită, prezintă un grad de pericol social redus și nu a produs urmări grave;
- d) din atitudinea făptuitorului după săvârșirea infracțiunii rezultă ca acesta regretă fapta;
- e) sunt suficiente date că făptuitorul poate fi îndreptat fără a i se aplica o pedeapsă.”

Art. 91 – Sancțiunile cu caracter administrativ

„Când instanța dispune înlocuirea răspunderii penale, aplică una din următoarele sancțiuni cu caracter administrativ:

[...]

- c) amendă de la 100 la 1000 lei.”

39. Prin modificările aduse Codului de procedură penală de Legea nr. 45/1993,

procurorilor li s-a acordat competența să înlocuiască prin ordonanța motivată, în cadrul urmăririi penale, răspunderea penală a autorilor faptelor pedepsite de lege printr-o răspundere administrativă.

40. Articolele 90 și 91 din Codul penal au fost abrogate de noul Cod penal din 28 iunie 2004, publicat în Monitorul Oficial din 29 iunie 2006, care nu mai prevede dispoziții echivalente.

4. Codul de procedură penală (C. proc. pen.)

41. Dispozițiile relevante din Codul de procedură penală prevedeau următoarele la vremea faptelor:

Art. 275 alin. (1) – Dreptul de a face plângere

„Orice persoană poate face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime.”

Art. 277 – Termenul de rezolvare

„Procurorul este obligat să rezolve plângerea în termen de cel mult 20 de zile de la primire și să comunice de îndată persoanei care a făcut plângerea modul în care a fost rezolvată.”

Art. 278 – Plângerea contra actelor procurorului

„Plângerea împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror sau efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta se rezolvă de procurorul șef al unității. În cazul când măsurile și actele sunt ale procurorului șef, ori luate sau efectuate pe baza dispozițiilor date de către acesta, plângerea se rezolvă de procurorul ierarhic superior [...]”.

5. Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997 a Curții Constituționale (publicată în Monitorul Oficial nr. 105 din 3 iunie 1998 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 278 din Codul de procedura penală

42. Părțile relevante din Decizia nr. 486/1997 prevăd următoarele:

„Potrivit dispozițiilor art. 278 din Codul de procedură penală, plângerea împotriva măsurilor luate sau actelor efectuate de procuror se rezolvă de prim-procuror Parchetului, iar atunci când măsurile sau actele sunt ale acestuia, plângerea se rezolvă de procurorul ierarhic superior. Împotriva soluției date plângerii, de către prim-procurorul sau de procurorul ierarhic superior, legea nu prevede nici o cale de atac. Or, fiind vorba de acte și măsuri luate de procuror în cursul procesului penal, acestea trebuie să fie supuse nu numai controlului ierarhic, în cadrul Ministerului Public, dar și controlului din partea instanțelor judecătorești. De aceea, persoana nemulțumită de soluția data plângerii sale în cadrul Ministerului Public are dreptul, potrivit art. 21 din Constituție, de a se adresa justiției, pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, iar dispoziția alin. (2) al aceluiași articol din legea fundamentală precizează ca: «Nici o lege nu poate îngădi exercitarea acestui drept». Așa fiind, dispozițiile art. 278 din Codul de procedura penală sunt neconstituționale în măsura în care închid calea persoanei, nemulțumite de soluția data plângerii sale de către Ministerul Public, de a se adresa justiției. [...] Fiind vorba de acte prin care se înfăptuiește justiția, este firesc ca acestea să fie verificate și confirmate ori infirmate de instanțele judecătorești, singurele autorități prin a căror activitate se realizează justiția [art. 125 alin. (1) din Constituție].”

43. Practica internă, în privința competenței instanțelor naționale de a aplica hotărârile pronunțate de Curtea Constituțională și în special Decizia nr. 486 din 2 decembrie 1997 era departe de a întruni unanimitatea în cadrul Curții Supreme de Justiție și al altor instanțe române [*Rupa împotriva României* (decizie), 14 decembrie 2004, nr. 58478/00]; stau mărturie în acest sens extrasele de mai sus ale Hotărârii Curții Supreme de Justiție nr. 3277 din 28 septembrie 1999:

„Reglementarea actuală a Codului de procedură penală nu a creat cadrul legislativ necesar pentru ca partea interesată să poată ataca în fața unei instanțe ordonanțele parchetului. Singura cale de atac posibilă este cea

prevăzută de art. 278 C. proc. pen., și anume plângerea adresată parchetului, a cărei soluționare nu poate fi controlată de instanță. Având în vedere aceste considerații, pe bună dreptate primii judecători au declarat plângerea părții interesate inadmisibilă, din cauza lipsei dispozițiilor legale adecvate care să reglementeze posibilitatea pentru cel interesat de a sesiza instanța.

Inexistența unei reglementări legale în acest sens face să fie imposibil de stabilit căile de atac de care dispune cel care este nemulțumit de soluția acordată plângerii sale de instanță. Ceea ce este neîndoielnic și reglementează situația în speță, este lipsa cadrului legislativ adecvat care ar deschide persoanei nemulțumite de soluția acordată plângerii sale de către procuror calea unei acțiuni în justiție; această lacună face ca plângerea înaintată (la o instanță) să fie inadmisibilă și, în consecință, calea de atac folosită în aceleași condiții împotriva deciziei instanței are aceeași soartă, și anume inadmisibilitatea. Din aceste motive Curtea declară inadmisibil recursul formulat de G.T. împotriva deciziei pronunțate la 28 octombrie 1998 de Curtea de Apel Pitești [...]"

44. Doctrina pare să aprobe, la vremea respectivă, practica unor instanțe naționale care, sesizate cu plângeri împotriva ordonanțelor parchetului, pronunțau sentințele pe baza exclusivă a probelor dosarului de instrucție colectate de parchet (C. Danileț, "Decizia de scoatere de sub urmărire. Contestarea. Admisibilitatea", Curierul judiciar, nr. 9/02).

45. Legea nr. 281 din 26 iunie 2003 (publicată în Monitorul Oficial la 1 iulie 2003) a introdus în Codul de procedură penală un nou articol 278¹, care permite oricărei persoane ale cărei interese legitime ar fi lezate de o ordonanță de scoatere de sub urmărire a parchetului să depună o plângere la instanța competentă, conform legii penale, să judece cauza în primă instanță. Acesta decide printr-o sentință ce poate fi supusă recursului la instanța superioară ierarhic, bazându-se pe elementele dosarului de instrucție al parchetului și pe orice alt nou element de probă scris prezentat la el.

6. Raport explicativ al Protocolului nr.7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

46. Dispozițiile relevante prevăd următoarele:

„17. Articolul 2 din Protocolul nr. 7 recunoaște oricărei persoane declarate vinovată o infracțiune penală de către o instanță dreptul ca o instanță superioară să examineze declarația de vinovăție sau condamnarea. Nu se cere ca, în toate cazurile, această persoană să aibă posibilitatea de a solicita examinarea în același timp a declarației de vinovăție și condamnării. Astfel, de exemplu, dacă persoana condamnată s-a dovedit vinovată de infracțiunea de care a fost acuzată, acest drept poate fi restrâns la revizuirea condamnării sale. Față de redactarea dispoziției corespunzătoare Pactului Națiunilor Unite (art. 14, alin. 5), termenul "instanță" a fost adăugat pentru a fi clar că acest articol nu privește infracțiunile judecate de autorități care nu sunt instanțe în sensul art. 6 din convenție. [...]"

20. Art. 2 § 2 din Protocolul nr. 7 permite excepții de la acest drept:

pentru infracțiunile minore, așa cum sunt definite de lege;

atunci când interesatul a fost judecat în primă instanță de cea mai înaltă instanță, de exemplu din cauza rangului său (ministru, judecător sau alt titular al unei funcții înalte), sau din cauza naturii infracțiunii;

atunci când interesatul a fost condamnat în urma unui recurs împotriva achitării sale.

21. Pentru a decide dacă o infracțiune are caracter minor, un criteriu important este dacă infracțiunea este pasibilă de închisoare sau nu."

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 din convenție

47. Reclamantul se plânge deoarece cauza sa penală, în special procedura la Tribunalul București nu a fost audiată echitabil, în ciuda art. 6 din convenție, care, în pasajele sale relevante, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale [...] de către o instanță [...] care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală în dreptate împotriva sa.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

[...]"

d) să pună întrebări sau să solicite audierea martorilor acuzării [...]"

A. Argumentele părților

48. Guvernul consideră că art. 6 § 1 nu este aplicabil în procedura din cauza prezentă, ținând cont de natura sancțiunii ce i-a fost aplicată reclamantului de către procuror, și anume o amendă administrativă în sumă mică care nu putea fi în niciun caz înlocuită cu o pedeapsă privativă de libertate în caz de neplată. El subliniază că aplicând reclamantului o asemenea sancțiune administrativă, procurorul a făcut aplicarea unei „instituiții penale atipice de drept comunist” prevăzute la art. 90 C. pen. în vigoare la vremea faptelor, și anume înlocuirea răspunderii penale a autorilor infracțiunilor minore cu alte forme de răspundere, considerate mai eficiente. El menționează de asemenea că suma amenzii aplicate reclamantului reprezenta, la vremea respectivă, contravaloarea a zece kilograme de carne. El constată de asemenea că sancțiunea aplicată astfel nu putea conduce la o mențiune în cazierul judiciar al reclamantului.

49. Cu privire la fond, Guvernul consideră că procedura deschisă în urma plângerii reclamantului împotriva ordonanței parchetului din 31 iulie 1985 a fost condusă echitabil de Tribunalul București, în fața căruia reclamantul era prezent, asistat de avocatul său și a putut prezenta la dosar documentele relevante. Tribunalul era competent să examineze conformitatea ordonanței pronunțate de procuror cu legislația în vigoare la vremea faptelor sau pentru a trimite cauza, la nevoie, la parchet, care ar fi putut redeschide procedura și face aplicarea principiului legii cele mai favorabile. Guvernul relevă că respectivul tribunal nu era competent în schimb să examineze fondul acuzațiilor aduse reclamantului, nici să pronunțe o eventuală achitare a acestuia.

50. Reclamantul respinge argumentele Guvernului. Trebuie menționat că nu era vorba pur și simplu de o amendă, ci și de confiscarea tuturor veniturilor sale, măsură pe care procurorul a dispus-o la 31 iulie 1985 din greșală și care a fost admisă de Tribunalul București în hotărârea sa din 25 aprilie 2000. El subliniază faptul că a fost privat, timp de mai mulți ani înainte de adoptarea deciziei Curții Constituționale nr. 486 din 2 decembrie 1997, de un drept de acces la justiție pentru a se examina legalitatea și temeinicia ordonanței parchetului din 31 iulie 1985 care dispunea confiscarea valutei sale. El menționează că, imediat după adoptarea deciziei citate anterior a Curții constituționale, cauza sa nu a fost audiată echitabil de Tribunalul București, care, sesizat cu o plângere împotriva respectivei ordonanțe, s-a limitat, în hotărârea sa din 25 aprilie 2000, să examineze conformitatea condamnării sale cu legile și decretele în vigoare la data faptelor ce-i erau atribuite, fără a ține cont de faptul că art. 37 din Decretul nr. 210/1960 fusese abrogat în mod expres de Decretul nr. 9 din 31 decembrie 1989. El relevă, în fine, că Tribunalul București nu a apreciat direct probele strânse de parchet interogând din nou martorii fostei *Securității* care îl denunțaseră cu ocazia urmăririi penale efectuate de parchet.

B. Motivarea Curții

51. Curtea constată că, printr-o ordonanță a parchetului din 31 iulie 1985 reclamantului i s-a aplicat o amendă administrativă și i s-au confiscat bunurile pentru infracțiune privind regimul valutei (a se vedea supra pct.13). Legalitatea condamnării sale a fost examinată mai întâi de procurorii Parchetului General (a se vedea supra pct. 21) și, ulterior, atunci când calea de atac împotriva ordonanțelor parchetului s-a deschis în dreptul român, de către Tribunalul București, care a pronunțat o hotărâre definitivă la 25 aprilie 2000 (a se vedea supra pct. 24).

52. Problema care se pune este de a ști dacă art. 6 § 1 din convenție este aplicabil la procedura în cauză, ceea ce Guvernul contestă; dacă da, trebuie să ne întrebăm dacă cerințele art. 6 au fost respectate în acest caz.

1. Cu privire la aplicabilitatea art. 6 din convenție

53. Dreptul intern (a se vedea supra pct. 35 și 37) nu califică în mod expres drept „infracțiune penală” nedeclararea – pedepsită de art. 37 alin. (1) din Decretul nr. 210/60 – valutei deținută într-un cont în străinătate, care i-a adus reclamantului o pedeapsă cu amenda însoțită de confiscarea valutei sale. Or, în speță era vorba despre o sancțiune care, prin natura și gravitatea sa, ținea fără nicio îndoială de materia penală, articolul 6 aplicându-se, prin urmare, sub aspect penal.

54. În lumina criteriilor desprinse din jurisprudența constantă a Curții în materie [a se vedea, între altele, *Ezeh și Connors împotriva Regatului Unit al Marii Britanii* (GC), nr. 39665/98 și 40086/98, pct. 120, CEDO 2003-X], Curtea consideră că, în ciuda naturii pecuniare a sancțiunii aplicată efectiv reclamantului, procedura în cauză poate fi asimilată unei proceduri penale, având în vedere sancțiunea aplicată pentru faptele pentru care răspunderea sa a fost angajată în temeiul art. 37 din Decretul nr. 210/1960. În această privință trebuie remarcat că faptele atribuite reclamantului erau susceptibile să fie pedepsite cu o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între șase luni și cinci ani (a se vedea supra pct. 35).

55. Or, în speță era vorba despre o sancțiune care, prin natura și gravitatea sa, ținea fără nicio îndoială de materia penală, articolul 6 aplicându-se, prin urmare, sub aspect penal.

2. Cu privire la respectarea cerințelor art. 6 din Constituție în materie penală

56. În cazul în speță procurorul a luat față de reclamant, la 31 iulie 1985, o decizie de scoatere de sub urmărire pe motiv că faptele ce-i erau atribuite nu atingeau un grad de gravitate suficient pentru a constitui o infracțiune și i-a aplicat o amendă, în condițiile în care sancțiunea prevăzută de lege și suferită de reclamant în temeiul art. 37 din Decretul nr. 210/60 era o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între șase luni și cinci ani (a se vedea supra pct. 35). Pentru a ajunge la o asemenea soluție, procurorul s-a prevalat de art. 90 C. pen., care permite înlocuirea răspunderii penale cu o altă formă de răspundere, în acest caz răspunderea administrativă (a se vedea supra pct. 38 și 39).

57. Era așadar vorba despre o decizie aparent favorabilă reclamantului, din moment ce îl scutea de execuția potențială a unei pedepse cu închisoarea pe care o suferea în temeiul art. 37 din decret.

58. Deși le este permis statelor să nu sancționeze unele infracțiuni sau/și să le elimine, ca în cazul în speță, pe cale administrativă mai degrabă decât pe cale penală, autorii comportamentelor considerate contrarii legii nu trebuie să se găsească într-o situație defavorabilă pentru simplul fapt că regimul juridic aplicabil este diferit de cel aplicabil în materie penală. Or, trebuie constatat că ordonanța pronunțată de parchet la 31 iulie 1985 a privat reclamantul, la vremea respectivă, de garanțiile de care ar fi beneficiat în mod normal dacă ar fi fost trimis în judecată printr-un rechizitoriu al parchetului: ordonanța de scoatere de sub urmărire a procurorului nu era susceptibilă, la vremea respectivă, de niciun control din partea unui organ jurisdicțional independent și imparțial [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Rupa împotriva României* (decizie), 14 decembrie 2004, nr. 58478/00], control care ar fi putut conduce, la nevoie, la o decizie și mai favorabilă reclamantului, punându-l în libertate, de exemplu, pe motiv că faptele ce-i erau atribuite nu existau sau nu constituiau o infracțiune, ceea ce ar fi implicat anularea pedepsei suplimentare de confiscare a valutei sale.

59. Este adevărat că România nu a ratificat Convenția decât la 20 iunie 1994 și că Curtea nu este competentă *ratione temporis* să examineze dacă cerințele art. 6 din convenție au fost sau nu încălcate față de circumstanțele în care vinovăția reclamantului a fost stabilită de procuror în iulie 1985. La fel, atâta vreme cât reclamantul intenționează să se plângă și de faptul că, timp de mai mulți ani după 20 iunie 1994, nu a dispus în dreptul intern de nici-o cale efectivă de acces la justiție pentru a se examina temeinicia condamnării sale la confiscarea valutei sale dispusă de parchet la 31 iulie 1985, Curtea amintește că începând de

la data ratificării, toate acțiunile și omisiunile statului trebuia să fie conforme cu convenția (a se vedea *Yağci și Sargun împotriva Turciei*, hotărârea din 8 iunie 1995, seria A nr. 319-A, pag. 16, pct. 40), dar că aceasta nu impune statelor contractante nici-o obligație specifică de a repara nedreptățile sau daunele cauzate mai înainte ca ele să ratifice Convenția [a se vedea *Kopecký împotriva Slovaciei* (GC), nr. 44912/98, pct. 38, CEDO 2004-IX, și *Blečić împotriva Croației* (GC), nr. 59532/00, pct. 81, 8 martie 2006].

60. E adevărat că în aprilie 2000, adică după ratificarea convenției de către România, reclamantul, pe baza unei decizii a Curții Constituționale care declara că art. 278 C. proc. pen. era neconstituțional deoarece nu autoriza accesul la justiție, a cerut examinarea cauzei sale de către un complet de judecată format dintr-un judecător unic de la Tribunalul București. Lipsa de echitate invocată de reclamant în procedura din fața tribunalului se traduce printr-un amestec nou sau independent care intră în competența temporară a Curții, care se va apleca deci asupra respectării în acest caz a cerințelor art. 6.

61. Curtea constată că în momentul soluționării procedurii în litigiu Tribunalul București a confirmat în hotărârea sa definitivă din 25 aprilie 2000 legalitatea condamnării reclamantului pentru că a omis să-și declare valuta, în temeiul art. 37 din Decretul nr. 210/60. Desigur, Convenția lasă, în principiu, statelor libertatea de a atribui infracțiunea penală și de a urmări ca atare un comportament ce nu constituie exercitarea normală a unuia din drepturile pe care le protejează, exceptând respectarea cerințelor art. 6 din convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Deweer împotriva Belgiei*, hotărârea din 27 februarie 1980, seria A nr. 35, pct. 51). Or Curtea nu este convinsă că această ultimă condiție este îndeplinită în cazul în speță și asta din mai multe motive diferite.

a) Cu privire la întinderea competenței Tribunalului București

62. Reiese dintr-o jurisprudență constantă că, fiind vorba despre decizii asupra drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, art. 6 § 1 dispune ca deciziile luate de autoritățile care nu îndeplinesc ele însele o serie de cerințe – independența față de executiv ca părți în cauză, durata mandatului membrilor, garanții oferite de procedură – să se supună controlului ulterior al unui organ judecătoresc de plină jurisdicție (*mutatis mutandis*, *Ortemberg împotriva Austriei*, hotărârea din 25 noiembrie 1994, seria A, nr. 295-B, pag. 49-50, pct. 31, și *Stallinger și Kuso împotriva Austriei*, hotărârea din 23 aprilie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-II, pag. 679–680, pct. 51). Pentru ca o “instanță” să poată decide asupra unei contestații privind drepturile și obligațiile cu caracter civil în conformitate cu art. 6 § 1, trebuie să aibă competența de a se concentra asupra tuturor problemelor de fapt și de drept relevante pentru litigiul asupra căruia este sesizat (*Fischer împotriva Austriei* din 26 aprilie 1995, seria A nr. 312, pag.17, pct. 29 și *Terra Woningen B.V. împotriva Olandei* din 17 decembrie 1996, *Culegere* 1996-VI, pag.2122-2123, pct. 52). Acest lucru este valabil *a fortiori* în materie penală, art. 6 dovedindu-se mai puțin pretențios față de contestațiile referitoare la drepturi cu caracter civil decât față de acuzațiile în materie penală (a se vedea în special *Koning împotriva Germaniei*, hotărârea din 28 iunie 1978, seria A nr. 27, pag. 29-32, pct. *in fine*).

63. Este incontestabil că procurorii care, în cauza prezentă, au adoptat ordonanța din 31 iulie 1985 și care s-au pronunțat ulterior – între 1985 și 1998 – cu privire la legalitate ca urmare a plângerilor ulterioare ale reclamantului acționau în calitate de magistrați ai Ministerului Public și nu îndeplineau cerința de independență față de executiv (*Vasilescu împotriva României*, hotărârea din 22 mai 1998, *Culegere* 1998-III, pag. 1075, pct. 40-41 și *Pantea împotriva României*, nr. 33343/96, pct. 238-239, CEDO 2003-VI).

64. Reiese că pentru a fi îndeplinite cerințele de la art. 6 în prezenta speță partea interesată trebuia să poată supune deciziile luate de autoritățile în cauză controlului ulterior al unui organ judecătoresc cu competență deplină. Or, nu s-a întâmplat nimic: Guvernul indică în observațiile sale că Tribunalul București care a confirmat, la 20 aprilie 2000, ordonanța de

scoatere de sub urmărire penală a parchetului nu era competent nici să examineze fondul acuzațiilor împotriva reclamantului nici să pronunțe o eventuală punere în libertate a acestuia (a se vedea supra pct. 49 *in fine*).

65. Desigur, nu Curții îi revine să spună dacă tribunalul era competent să pronunțe punerea în libertate pe motiv că faptele nu prezentau gradul de pericol social al unei infracțiuni, așa cum susține reclamantul (a se vedea supra pct. 50). Curtea consideră totuși uimitor argumentul Guvernului de la punctul 49 supra conform căruia era permis respectivei instanțe să trimită cauza la parchet, care ar fi fost competent, redeschizând procedura, pentru a aplica principiul legii mai favorabile și a dispune oprirea urmăririi penale. Dacă aceasta era situația, decizia tribunalului – organ jurisdicțional care se presupune că este competent să controleze o decizie adoptată de o autoritate lipsită de independență și imparțialitate – s-ar părea că nu ar respecta drepturile garantate de art. 6 din convenție: în drept firul unui asemenea raționament, organele care nu sunt nici independente, nici imparțiale ar fi investite cu puteri mai ample decât autoritățile jurisdicționale de control, ceea ce este incompatibil cu spiritul art. 6 în materie de proces echitabil.

66. În fine, dacă este adevărat că Tribunalul București a examinat regularitatea ordonanței procurorului față de Decretele nr. 210/1960 și nr. 233/1974 în vigoare la momentul faptelor, el nu a încercat să elimine contradicția care exista în respectiva ordonanță între, pe de o parte, faptul de a confisca cei 79 060,50 FRF care ar fi făcut obiectul unei “infracțiuni” și, pe de altă parte, scoaterea de sub urmărire penală pronunțată în favoarea reclamantului pe motiv că faptele ce-i erau atribuite nu atingeau un grad de pericol social suficient pentru a constitui o “infracțiune”. Or, acest lucru ar fi fost hotărâtor pentru a examina legalitatea și temeinicia confiscării valutei reclamantului.

67. Deși Guvernul menționează că răspunderea penală a reclamantului a fost înlocuită cu o răspundere administrativă în temeiul unui “ansamblu de reguli penale atipice din dreptul comunist” și că tribunalul a procedat la o examinare aprofundată a dispozițiilor legale relevante aplicabile, trebuie constatat că nimic din hotărârea respectivului tribunal nu lasă să se creadă că s-a concentrat asupra respectării cerințelor dispozițiilor legale pe baza cărora parchetul înlocuise răspunderea penală a reclamantului cu o răspundere administrativă prin intermediul unei decizii care nu era susceptibilă, la vremea respectivă, de niciun control din partea unei autorități independente și imparțiale. Or, o simplă citire a art. 90 C. pen. în vigoare la momentul faptelor demonstrează că cerințele acestei dispoziții nu erau clar îndeplinite la data la care procurorul s-a folosit de ele pentru a aplica o sancțiune administrativă reclamantului: pedeapsa prevăzută la art. 37 din Decretul nr. 210/60 și suferită de reclamant era o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între șase luni și cinci ani, și nu o pedeapsă cu închisoarea de maxim un an sau o pedeapsă cu amenda, așa cum cerea art. 90 C. pen., în redactarea sa la momentul faptelor (a se vedea supra pct. 38).

b) Instanță „instituită de lege”

68. Curtea a hotărât deja, cu ocazia precedentelor cauze asupra cărora a fost sesizată, că regulile de procedură aplicabile contestațiilor ordonanțelor parchetului, de exemplu, instanțele competente să le cunoască, întinderea competenței lor, procedura de examinare, inclusiv garanțiile procedurale și eventualele căi de atac împotriva sentinței pronunțate de o instanță în acest caz, nu erau stabilite nici de legea națională, nici de jurisprudența constantă a instanțelor naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, decizia *Rupa* citată anterior).

69. În aceste împrejurări, și având în vedere în special lipsa regulilor de procedură aplicabile la contestațiile ordonanțelor parchetului, completul Tribunalului București care a soluționat cauza reclamantului în complet format dintr-un judecător unic nu îndeplinea condiția unei instanțe „instituite de lege”, în sensul art. 6 § 1 citat anterior.

c) Cu privire la garanțiile de procedură în fața Tribunalului București

70. Deși reclamantul se plânge de asemenea că tribunalul nu a făcut o apreciere directă a dovezilor strânse de parchet împotriva sa interogând martorii fostei *Securități* care îl denunțaseră, Curtea amintește că elementele de probă trebuie în principiu să fie prezentate în fața acuzatului în ședință publică, în vederea unei dezbateri în contradictoriu. Acest principiu nu funcționează fără excepții, dar acestea nu pot fi acceptate decât sub rezerva dreptului la apărare; ca regulă generală, art. 6 § 1 și 3 litera d) dispune să se acorde acuzatului un prilej adecvat și suficient de a contesta o mărturie și de a interoga autorul, în momentul depoziției sau mai târziu (*Van Mechelen și alții împotriva Olandei*, hotărârea din 23 aprilie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-III, pag. 711, pct. 51, și *Lüdi împotriva Elveției*, hotărârea din 15 iunie 1992, seria A nr. 238, pag. 21, pct. 49). În special, drepturile la apărare sunt restrânse în mod incompatibil cu garanțiile art. 6 atunci când o condamnare se bazează, numai sau în măsură hotărâtoare, pe depozițiile unui martor pe care acuzatul nu a avut posibilitatea de a-l interoga sau de a pune să fie interogat, nici în faza de cercetare, nici în timpul dezbaterilor (*A.M. împotriva Italiei*, nr. 37019/97, CEDO 1999-IX, pct. 25, și *Saïdi împotriva Franței*, hotărârea din 20 septembrie 1993, seria A nr. 261-C, pag. 56-57, pct. 43-44).

71. Curtea constată că la data la care reclamantul introducea plângerea sa împotriva ordonanței parchetului din 31 iulie 1985 la Tribunalul București prevalându-se de Decizia nr. 476/1998 pronunțată de Curtea Constituțională la 2 decembrie 1997, nu existau prevederi naționale care să stabilească în mod expres garanțiile procedurale de care părțile interesate puteau beneficia în cadrul contestațiilor lor la ordonanțele procurorului (a se vedea supra pct. 68); doctrina părea să aprobe, la vremea respectivă, practica tribunalelor naționale care, sesizate cu plângeri împotriva ordonanțelor parchetului, își pronunțau sentințele exclusiv pe baza probelor dosarului de instrucție realizat de parchet (a se vedea supra pct. 44).

72. În ciuda caracterului deosebit al procedurii penale în cauză, care a fost deschisă în ciuda unei contestații a reclamantului împotriva unei ordonanțe de scoatere de sub urmărirea penală care îi era aparent favorabilă și nu în urma unei trimiteri în judecată prin rechizitoriul procurorului, Curtea consideră că posibilitatea pentru reclamant de a fi confruntat cu martorii în prezența judecătorului care ar fi trebuit în ultimă instanță să ia o decizie în privința cauzei rămânea o garanție esențială. Într-adevăr, observațiile tribunalului în privința comportamentului și credibilității unui martor puteau avea consecințe pentru rezultatul procedurii în cauză [a se vedea *P.K. împotriva Finlandei* (decizie), nr. 37442/97, 9 iulie 2002 și, *mutatis mutandis*, *Pittkänen împotriva Finlandei* nr. 30508/96, pct. 62-65, 9 martie 2004, precum și *Milan împotriva Italiei* (decizie), nr. 32219/02, 4 decembrie 2003]. Și asta cu atât mai mult cu cât magistrații de la parchet care se ocupaseră de instrumentarea cauzei nu pct. 40-41, și *Pantea* citat anterior, pct. 238-239). Or actele dosarului menționează că reclamantul nu a avut ocazia de a contesta declarațiile martorilor împotriva sa și de a interoga autorii în fața Tribunalului București.

73. Curtea relevă de altfel că problema lipsei de reglementare națională a plângerilor împotriva ordonanțelor procurorului a fost reglementată de Legea nr. 281 din 26 iunie 2003 care a introdus în Codul de procedură penală un nou articol 278¹, deschizând oricărei persoane, ale cărei interese legitime ar fi lezate după o ordonanță de neîncepere a urmăririi a procurorului, calea unei plângeri la instanța competentă, conform legii, de a soluționa cauza în primă instanță; aceasta din urmă este obligată prin lege să examineze legalitatea și temeinicia ordonanței atacate bazându-se pe elementele dosarului de instrucție a parchetului și pe orice nou element de probă prezentată la el (a se vedea supra pct. 45). În plus, art. 90 C. pen., pe baza căruia procurorul a înlocuit răspunderea penală a reclamantului cu o răspundere administrativă prin intermediul unei ordonanțe care nu era susceptibilă, la acea vreme, niciunui control din partea unui organ independent și imparțial, a fost, de atunci, abrogat și nu-și mai găsește echivalent în noua redactare a Codului penal (a se vedea supra pct. 40).

74. Pe scurt, în lumina legislației și practicii naționale de la momentul faptelor, Curtea

consideră că nu a fost audiată echitabil cauza penală a reclamantului de Tribunalul București, organ care nu beneficia de competență deplină, care nu era „instituit de lege” și care nu oferea garanțiile procedurale cerute în materie penală, așa cum o cere art. 6 din convenție.

75. Prin urmare, a fost încălcată această dispoziție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 2 din Protocolul nr. 7

76. Reclamantul invocă încălcarea dreptului la un grad dublu de jurisdicție în materie penală garantat de art. 2 § 1 din Protocolul nr.7, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către o instanță are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării de către o jurisdicție superioară. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care poate fi exercitat, sunt reglementate de lege.

2. Acest drept poate face obiectul excepțiilor pentru infracțiuni minore așa cum sunt definite de lege sau atunci când partea interesată a fost judecată în primă instanță de cea mai înaltă instanță sau a fost declarat vinovat și condamnat în urma unui recurs împotriva achitării sale.”

A. Argumentele părților

77. Guvernul consideră că faptele invocate de reclamant nu intră sub incidența art. 2 § 1 din Protocolul nr. 7. În opinia sa, hotărârea din 25 aprilie 2000 a Tribunalului București nu constituie o declarație de vinovăție de natură să impună un drept la un grad dublu de jurisdicție. Guvernul menționează între altele că excepția prevăzută la art. 2 § 2 apare în acest caz, ținând cont de faptul că infracțiunea pentru care reclamantul era urmărit avea un caracter minor. Acesta subliniază că, dacă nu ar fi fost așa, procurorul nu ar fi putut aplica reclamantului o simplă amendă administrativă.

78. Guvernul admite că la data la care Curtea Constituțională a pronunțat decizia sa de recunoaștere a dreptului persoanelor interesate de a înainta un recurs împotriva ordonanțelor procurorului nu exista nici o procedură specială care să reglementeze examinarea unei asemenea plângeri. Trebuie menționat că îi era totuși permis reclamantului să introducă un recurs împotriva hotărârii din 25 aprilie 2000 prevalându-se de regulile de procedură cu caracter general.

79. Reclamantul respinge argumentele Guvernului. El susține că nu era vorba de o simplă amendă, ci și de confiscarea tuturor veniturilor sale, măsură pe care procurorul a dispus-o eronat la 31 iulie 1985 și care a fost confirmată de Tribunalul București în hotărârea sa din 25 aprilie 2000.

80. El subliniază că în lipsa dispozițiilor naționale nu i s-a permis să atace această hotărâre în fața unei instanțe superioare.

B. Motivarea Curții

81. Curtea consideră că hotărârea Tribunalului București din 20 iunie 2000, deși confirmă legalitatea ordonanței din 31 iulie 1985, a reiterat de fapt constatarea procurorului conform căruia reclamantul s-a făcut vinovat de nedeclararea valutei deținute în contul său în străinătate, și poate, prin urmare, să treacă drept o declarație de vinovăție, în sensul art. 2 § 1 din Protocolul nr. 7, care își găsește astfel aplicarea.

82. În privința excepției prevăzute de alineatul 2 al aceleiași dispoziții, Curtea s-a oprit asupra termenilor raportului explicativ la Protocolul nr.7, din care reiese în mod expres că, pentru a decide dacă o infracțiune are caracter minor, un criteriu important este problema de a ști dacă infracțiunea este pasibilă de închisoare sau nu (a se vedea supra pct. 46 *in fine*). Or, în acest caz, infracțiunea de care reclamantul s-a făcut vinovat în ochii autorităților era pasibilă de o pedeapsă cu închisoarea cuprinsă între șase luni și cinci ani (a se vedea supra pct. 35). Nu era așadar vorba, așa cum o indică Guvernul, de o infracțiune minoră care să fi justificat

că nu a existat decât un singur grad de jurisdicție în materie penală. Excepția de la dreptul la un grad dublu de jurisdicție în materie de infracțiuni minore, prevăzută la alineatul 2 al articolului citat anterior nu este așadar aplicabilă având în vedere circumstanțele speței.

83. Trebuie amintit că Curtea a considerat deja, cu ocazia cauzelor precedente asupra cărora a fost sesizată, că procurorii Parchetului General care, în cazul în speță, au adoptat ordonanța din 31 iulie 1985 și care s-au pronunțat ulterior – între 1985 și 1998 – asupra legalității sale în urma plângerilor ulterioare ale reclamantului acționau în calitate de magistrați ai Ministerului Public și nu îndeplineau cerința de independență față de executiv, nefiind „instanțe” în sensul art. 6 § 1 din convenție (*Vasilescu* citat anterior, pct. 40-41 și *Pantea* citat anterior, pct. 238-239). Singura autoritate judecătorească, independentă și imparțială care s-a aplecat așadar, în prezenta speță, asupra vinovăției presupuse a reclamantului este Tribunalul București în hotărârea sa din 25 aprilie 2000.

84. Or, un eventual recurs al reclamantului împotriva respectivei sentințe ar părea inevitabil sortit eșecului: așa cum recunoaște Guvernul, la vremea respectivă nu existau dispoziții legislative care să reglementeze căile de atac pe care cel care a înaintat o plângere împotriva unei ordonanțe a procurorului ar fi dispus pentru a ataca, la nevoie, decizia instanței de prim grad în fața unei instanțe superioare; deși Guvernul face trimitere la dispozițiile cu caracter general, reiese cât se poate de evident din practicile interne relevante că instanțele naționale de control, în special Curtea Supremă de Justiție, declarau la acea vreme inadmisibil orice recurs împotriva deciziei prin care instanțele de prim grad examinaseră legalitatea sau temeinicia acțiunilor procurorului (a se vedea supra pct. 43).

85. Curtea relevă, desigur, că problema lipsei de reglementare națională a căilor de atac împotriva deciziei pronunțate de instanța competentă să examineze plângerea în primă instanță împotriva unei ordonanțe a procurorului este de-acum reglementată de noul articol 278¹ al Legii nr. 281 din 26 iunie 2003 (a se vedea supra pct. 45).

86. Ținând cont de legislație și de practicile naționale relevante la vremea faptelor, precum și de repercusiunile pe care le-au avut asupra procedurii penale îndreptate împotriva reclamantului, Curtea consideră că reclamantul a fost lipsit de dreptul de a i se examina cauza penală de către două grade de jurisdicție, cu încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 7.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

87. În conformitate cu art. 41 din convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

88. Reclamantul cere cu titlu de prejudiciu material 34 200 euro (EUR) corespunzător cifrei valutei confiscate, cu dobânda respectivă cât și lipsei de câștig în timpul celor trei luni arest preventiv în 1985. El solicită 100 000 EUR drept prejudiciu moral pentru a repara suferința și umilințele ce decurg din condițiile deplorabile la care a fost supus în timpul arestului său preventiv, neliniștea pe care a suferit-o din cauza derulării anchetei sale și care i-a provocat boala Parkinson.

89. Guvernul subliniază că acordarea unei sume referitoare la arestul preventiv al reclamantului sau la condițiile de detenție la care ar fi fost supus nu este în legătură directă cu plângerile declarate admisibile de Curte. Acesta menționează între altele că partea interesată nu a dovedit că există o legătură de cauzalitate între procedura care s-a derulat împotriva sa și boala Parkinson pe care susține că a făcut-o.

90. Curtea relevă că singurul temei de reținut pentru acordarea unei reparații echitabile

constă, în cazul în speță, în faptul că reclamantul nu a putut beneficia de garanțiile art. 6 din convenție și ale art. 2 din Protocolul nr. 7. Curtea nu ar putea face speculații asupra hotărârii care s-ar fi emis în proces în caz contrar dar nu consideră nerezonabil să creadă că partea interesată a suferit o pierdere a unor șanse reale și un prejudiciu moral sigur pentru remedierea căruia nu sunt suficiente constatările încălcării ce figurează în prezenta hotărâre. Pronunțându-se în echitate, astfel cum prevede articolul 41, Curtea acordă fiecărui reclamant 9.000 EUR cu titlu de prejudiciu.

B. Cheltuieli de judecată

91. Reclamantul solicită rambursarea sumei de 2 412 euro reprezentând, pe de o parte, taxa de timbru și onorariile avocatului în procedurile în fața instanțelor naționale și, pe de altă parte, cheltuielile pentru trimiterile poștale și copiile xerox ale documentelor pe care le-a trimis la Curte.

92. Guvernul nu se opune acordării unei sume care corespunde cheltuielilor necesare, demonstrare și legate de procedura națională și de cea în fața Curții.

93. Curtea consideră că toate cheltuielile și taxele cerute nu au fost cu adevărat și în mod necesar justificate și expuse. În aceste condiții, pronunțându-se în echitate, Curtea consideră potrivit să acorde reclamantului 860 euro drept cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

94. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 2 § 1 din Protocolul nr. 7;
3. *Hotărăște*:
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în *lei* românești la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i. 9.000 EUR (nouă mii euro) pentru prejudiciul material și moral,
 - ii. 860 EUR (opt sute și zece euro) drept cheltuieli de judecată;
 - iii. orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit asupra respectivelor sume;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge* cererea de reparație echitabilă pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 30 noiembrie 2006, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Vincent Berger
Grefier

Bostjan M. Zupančič,
Președinte